

اشتراک انسان با سایر موجودات عاملی برای درک بهتر از ساختار نفس انسان

شباهت‌های رفتاری و وجه اشتراک انسان با سایر موجودات در چیست؟

با نگاهی ساده به دور و برمان خود را احاطه شده در دنیایی هزار طرح و هزار رنگ می‌بینیم. بسته به محل زندگی مان یا در طبیعت هستیم و یا در محیطی ساخته شده از سنگ و چوب و آجر محصوریم. شاید در نگاه اول شباهتی بین خودمان و موجودات اطراف مان حس نکنیم. اما از شگفتی‌های ساختار وجود ما این است که با همه موجودات عالم در هر سطحی دارای ارتباط هستیم، از جماد و گیاه و حیوان گرفته تا فرشته‌ها و حتی خود خدا. تنها چیزی که می‌دانیم این است که تک تک این موجودات برای ما و به علت وجود ما خلق شده‌اند^۱ و بین ساختار ما و وجود آنها ارتباطی وجود دارد.

با کمی دقت انطباق محیط و موجودات اطراف را با نیازهای خودمان متوجه می‌شویم؛ از خورشید و ماهی که فاصله‌شان با ما دقیقاً در حد نیاز ماست، تا آبی که برای رفع تشنگی ما خلق شده؛ کانی‌ها، مواد معدنی و جماداتی که هر کدام گوشه‌ای از نیازهای ما را برطرف می‌کنند و هزاران مثال دیگر. در واقع نمی‌شود که دو چیز با هم کاملاً منطبق باشند، اما در عین حال ارتباطی با هم نداشته باشند. چون معنای تصادف در نظر گرفتن میلیون‌ها احتمال ممکن است؛ پس این که انتظار داشته باشیم تمام این احتمال‌ها به یکباره بر هم منطبق شوند و ارتباط بین انسان و محیط اطرافش را بسازند، چیزی جز یک فکر واهی نیست و خبر از هدفمند بودن و غیر تصادفی بودن این هماهنگی می‌دهد.^۲ البته در این رابطه در درس‌های آینده بیشتر توضیح می‌دهیم، فعلاً تا اینجا می‌دانیم که باید میان ما و ساختار جهان سختی وجود داشته باشد. اما سؤال این جاست که وجه اشتراک انسان با سایر موجودات در کجا و به چه صورتی است؟

1. سوره بقره، آیه 29.

2. [نظم جهان](#).

رابطه انسان با سایر موجودات

درست است که ما در جهانی مملو از موجودات گوناگون زندگی می‌کنیم؛ اما هر یک از موجودات اطراف ما تنها با معشوقی از جنس خودشان در ارتباطند و توانایی برقراری ارتباط با چیزی خارج از ساختار وجودی خود را ندارند. مثلاً ما نمی‌توانیم از یک سنگ توقع داشته باشیم، که مثل گیاهان رشد کرده و یا مانند حیوانات برای کسب قدرت تلاش کند؛ سنگ به عنوان یک موجود جامد، تنها ویژگی‌هایی را از خود نشان می‌دهد، که برایش تعریف شده‌اند. مثلاً وزن و ابعاد دارد، دارای خواص عنصری است و... ما انسان‌ها به دلیل ساختار چند بعدی وجودمان با همه این موجودات نسبت و اشتراک داریم. جالب این‌جاست که هر یک از موجودات در جهان ماده نه تنها با کمالات مربوط به خودشان بلکه با کمالات موجوداتی که ساختار وجودی پایین‌تری دارند هم سنخیت داشته و در ارتباطند؛ به عبارتی «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست». پس از آن‌جا که ما علاوه بر بعد انسانی یا فوق‌عقلی‌مان، ابعاد جمادی، گیاهی، حیوانی و عقلی نیز داریم، کمالات و معشوقات همه این ابعاد را هم در بر گرفته و با آنها ارتباط برقرار می‌کنیم.

همان‌طور که در مقاله معرفی ابعاد مختلف وجود انسان به طور مفصل‌تر اشاره کردیم، وجود ما از ابعاد مختلفی تشکیل شده است و این ابعاد مختلف دلیل اشتراک انسان با سایر موجودات است. ما همان‌طور که مثل یک جسم جامد از وزن و حجم و خواص عنصری برخورداریم، مانند یک گیاه هم لطافت و زیبایی داشته و تغذیه، رشد و تولید مثل داریم.

اشتراک انسان با سایر موجوداتی مثل حیوانات از این هم فراتر رفته و واضح‌تر می‌شود. شاید به خاطر وجود همین تشابهات زیاد است که فلاسفه‌ای مثل ارسطو، ما را حیوان ناطق^۳ می‌نامند. چون اشتراکی که ما با حیوانات داریم، فقط شامل ویژگی‌های جسمی و ظاهری نمی‌شود و خلیقات ما را هم در بر می‌گیرد؛ ما مانند حیوانات غریزه داریم، دارای انواع شهوت‌ها هستیم، ازدواج می‌کنیم، نسبت به مسائل احساس مسئولیت و تعهد می‌کنیم، برای رفاه خود و خانواده‌مان تلاش می‌کنیم، به هم‌نوع و غیرهم‌نوع‌مان خدمت می‌کنیم، از حریم خود و خانواده‌مان دفاع می‌کنیم، زندگی اجتماعی داریم، سلسله مراتب شغلی و اجتماعی را طی می‌کنیم و... البته علاوه بر این ابعاد دارای دو بعد دیگر به نام‌های بعد عقلی و فوق‌عقلی هم هستیم که در درس قبلی به طور مفصل به آن پرداختیم.

3. Rational animal

فواید آگاهی از اشتراکات انسان و سایر موجودات

آیا دانستن اشتراک انسان و سایر موجودات واقعاً برای ما لازم است؟ این آگاهی چه سودی برای ما دارد و چه نقشی را در رساندن ما به هدف و غایت نهایی‌مان ایفا می‌کند؟ در واقع ما با دانستن این ویژگی‌هاست که می‌توانیم خودمان را از بند معشوق‌های جمادی، گیاهی، حیوانی و حتی عقلی‌مان آزاد کنیم. به سرعت تشخیص بدهیم که کجا شأنمان را در حد یک جماد، گیاه و یا حیوان پایین آورده‌ایم و برای خود هدفی غیر از آنچه که باید انتخاب کرده‌ایم. علاوه بر آنچه گفتیم، با فکر کردن در مورد ارتباط و اشتراک انسان با سایر موجودات است که متوجه می‌شویم، هدف از خلقت ما چه بوده؟ چون ما اگرچه ویژگی‌های یک جماد، گیاه و یا یک حیوان را داریم؛ اما در عین حال نه جماد هستیم، نه گیاه و نه حیوان. در حقیقت ما به عنوان یک انسان علت به وجود آمدن چیزهایی هستیم که در اطراف خود می‌بینیم؛ به همین دلیل هم بین ساختار وجودی ما و این موجودات تناسب وجود دارد. برای یک لحظه تصور کنید که کسی شما را به صرف غذا دعوت کرده، اما در کمال تعجب به جای غذا چوب و کاه و کاغذ در ظرف شما قرار بدهد؛ یعنی چیزی که قاعدتاً برای شما تدارک دیده شده اما با ساختار وجودی شما تناسبی ندارد و قادر به هضم آن نیستید. اگر ما از تناسب و وجه اشتراک انسان با سایر موجودات عالم هم اطلاعی نداشته باشیم، رابطه‌مان با سایر موجودات همین قدر بی‌معنی می‌شود!

ضرورت بررسی اشتراکات از بیرون

معمولاً وقتی که از داخل و به عنوان عضوی از یک مجموعه آن را بررسی می‌کنیم، برداشت و تحلیل ما جامعیت لازم را ندارد. چون تصویری کلی از آن در اختیار نداریم؛ مثل بررسی ویژگی‌های یک منطقه بدون داشتن عکس هوایی از آن. پس می‌توانیم بگوییم که تحلیل ما وقتی دقیق‌تر می‌شود که موضوع را هم از داخل و هم از بیرون بررسی کنیم و چه موضوعی می‌تواند حساس‌تر و دقیق‌تر از موضوع شناخت انسانی باشد که کل هستی حول نیازها و ویژگی‌های او می‌چرخد؟ در واقع با خلق موجوداتی که در وجودشان با ما اشتراکاتی دارند، برای ما این امکان به وجود آمده که ساختار وجودی‌مان را هم از داخل و هم از بیرون بررسی کنیم و از این طریق به دید جامع و دقیقی از خودمان برسیم.

ما در این مقاله گفتیم که انسان علت به وجود آمدن جهان پیرامون خود بوده و از لحاظ ساختاری با همه موجودات متناسب است. به معشوق‌های مشترک خود با جمادات، گیاهان و حیوانات اشاره کردیم و از فایده‌های آگاهی از این ویژگی‌های مشترک گفتیم. در پایان هم گفتیم که ما بدون بررسی معشوق‌هایمان از بیرون به درک و شناخت جامعی از حقیقت خود نمی‌رسیم. در این مقاله راجع به اشتراک انسان با سایر موجودات کمی صحبت کردیم. آیا شما هم به اشتراک خود با سایر موجودات توجه کرده بودید؟ نظر شما در این باره چیست؟ اگر کنجکاوید که در مورد تفاوت‌هایی که با سایر موجودات داریم بدانید، مقاله «آیا علتی برای تفاوت انسان با سایر موجودات وجود دارد؟» برای‌تان مفید خواهد بود.

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer